

door Afke
Balk-
Karssenber

In ons nummer van november 2000 plaatsten wij een interview met de christen pedagoog prof. ter Horst. Wij vroegen hem daarin naar zijn mening over de christelijke opvoeding in deze tijd. Hieronder vindt u een gesprek met een andere pedagoog, dr G. de Lange. In dit vraaggesprek wordt ook hij uitgedaagd zijn mening te geven.

*Orthopedagoog dr.G. de Lange
maakt zich zorgen:*

“Ouders weinig emotioneel bet

“Het is heel belangrijk dat we het als christenen met elkaar eens worden over het mensbeeld. Want veel christelijke ouders zitten wat de opvoeding betreft, in de spanning tussen naturalisme en idealisme. Moet je je kind alle ruimte geven omdat het 'vanzelf wel' goed opgroeit of komen de normen van buiten en moet je die het kind in feite 'opdringen'? Vaak is het in de praktijk: een beetje van het één en een beetje van het ander. Maar als je goed naar kinderen kijkt, kun je niet anders dan tot de conclusie komen dat zowel het naturalisme als het idealisme niet klopt. Het zit ertussenin.”

In 1997 publiceerde de nu 75-jarige orthopedagoog dr.G. de Lange (lid van een vrijgemaakte kerk, maar in zijn hart Nederlands gereformeerd) zijn christelijk opvoedingsmodel. Hij deed dit in een boek, waarvan de titel naar zijn mening de kern van de christelijke opvoeding weergeeft: 'Leren wandelen aan Vaders hand'. “Dat is namelijk waar het om gaat: kinderen van jongs af aan leren wandelen met Vader, zodat de liefde tot God en tot de naasten hun leven gaat beheersen.”

Christelijke voorgangers als Waterink, Langeveld en Perquin legden te veel nadruk op dat wat het kind móét, meent De Lange. “Van dat 'moeten' wil ik me distantiëren. Leven vanuit het geloof moet je niet opleggen, maar uitlokken – aansluitend bij wat een kind aan behoeften en

mogelijkheden heeft. Ouders staan voor de uitdaging om de juiste antwoorden te geven op de behoeften van hun kind, zodat er bij het kind beheersingspatronen ontstaan als innerlijke normen van gedrag.” Hij zegt zich zorgen te maken over de naar zijn mening geringe emotionele betrokkenheid van veel ouders op hun kinderen. Zien zij het belang van de opvoedingstaak nog wel?

Tutjurk

“De behoeften zijn in de verschillende levensfasen van een kind heel duidelijk bepaald”, weet De Lange. “Voor een pasgeboren baby is het zich lichamelijk veilig voelen fundamenteel. Een aantal maanden later zie je de emotionele behoefte ontstaan. Na deze symbiotische periode groeit de verstandelijke behoefte. Er komt wat afstand tussen ouder en (inmiddels) kleuter. De normbeïnvloeding verschuift langzamerhand van ouders naar buitenpersonen. Tot ongeveer negen jaar is juf of meester de belangrijkste persoon. Als vervolgens de sociale behoefte gaat 'pieken', richt het kind zich meer naar leeftijdgenootjes. Als die zeggen dat je een 'tutjurk' aan hebt, dan is het ook een tutjurk – hoe mooi moeder of juf die jurk ook vinden. In de puberteitsfase komt de nadruk langzamerhand te liggen op de ethische, esthetische en religieuze behoeften. Dan wil een kind zélf wel eens gaan uitmaken wat goed is en wat het eigenlijk gelooft.”

Het is belangrijk dat ouders deze 'groei-momenten' van hun kind aanvoelen en dat ze aansluiten bij die specifieke behoef-

ten. De Lange: “Als het goed is, hebben ouders inzicht in het veranderende kind en groeien ze mee. Een moeder moet haar jochie van tien niet als 'het kleine poppetje' blijven behandelen. Dat wil zo'n kind niet meer; het vraagt om een meer verstandelijke benadering.”

Grenzen stellen

In zijn boek wil De Lange duidelijk maken hoe essentieel het is, goede antwoorden te geven op de behoeften van een kind: niet te veel en niet te weinig. “Hiermee help je het, gezonde beheersingspatronen te ontwikkelen. En een mens is het complex van zijn beheersingspatronen. Dat (zeg ik) is nu het 'ik'. Dat bepaalt zijn persoonlijkheid.” Ouders kunnen veel aan een gezonde groei van die beheersingspatronen (en dus van het 'ik') bijdragen, meent hij. Dit kunnen zij doen door hun kind grenzen te stellen, in combinatie met steun ('toe maar, je kunt het wel!') en bevestiging ('dat heb je goed gedaan!'). Begrenzing is noodzakelijk omdat een kind zonder die hulp zich nooit leert beheersen. “Als ouders op elk piepje van hun baby reageren en alle behoeften van hun kind bevredigen, wordt het een slaaf van zijn driften. Dan wil het kind als het volwassen is, nóg altijd zijn zin krijgen . . .” Het is de kunst, een kind steeds zo veel ruimte te geven dat het zich kan oefenen in beheersing en steeds meer verantwoordelijkheid kan dragen. De Lange zou graag zien dat ouders in hun begrenzing de wereld voor het kind kiezen: “Ze laten hun grietje van drie niet uit vijf zus-of-zo-sapjes kiezen.

voldoende beantwoord ziet, doet het niet de 'basisveiligheid' op die van fundamenteel belang is voor een verdere gezonde ontwikkeling. "Als ouders dat nu eens zouden inzien, waren er heel wat minder hechtingsgestoorde en onhanteerbare kinderen!" zucht de orthopedagoog. Hij zou het iedereen wel op het hart willen binden: laat je baby's en peuters niet over aan anderen (te veel verschillende verzorgers; de peuterspeelzaal). Je ontnemt ze op die manier namelijk de continuïteit in de veiligheid, de sfeer van de wederkerige betrokkenheid tussen moeder en kind. Er kan dan geen goede hechting ontstaan. Zulke kinderen dreigen 'straathonden' te worden die overal een stukje affectie op-

rokken op hun kind"

Ze doen een ouder kind niet op een vechtsport die de naaste tot tegenstander maakt. Ze zijn zorgvuldig sturend bezig in de keuze van vriendjes. Ze laten hun kroost niet zomaar buitenspelen zonder dat ze weten wat het uitspookt."

Een kind moet al jong de grenzen en wensen van zijn ouders leren accepteren. Bij verzet daartegen is een pak voor de broek niet het juiste middel, meent De Lange. "Mijn eigen kinderen heb ik allemaal hooguit één keer in hun leven met een behoorlijk forse tik tot de orde geroepen – op een moment dat ze heel ver over de schreef gingen. Maar eigenlijk vind ik dat je niet moet slaan. Het is namelijk denigrerend. Je slaat het kind als het ware van je af. Een ongehoorzame peuter kun je beter even op schoot nemen en zo beletten door te gaan met zijn verkeerde gedrag. Mocht het kind tegenspartelen, dan blijft moeder het vasthouden tot het zich aan haar overgeeft. Wanneer de aansluiting moeder-kind goed is, wil het kind ook doen wat mamma zegt. Het zal zijn best doen om zich te beheersen en niet die koekjes van tafel te pakken. En pubers? Het is mijn ervaring dat je met pubers die gezonde beheersingspatronen hebben ontwikkeld, als ouder altijd de discussie aankunt. De ellende is echter, dat veel pubers juist niet gezond zijn opgegroeid. Dat zijn de 'lost cases' die van jongs af aan te veel vrijheid hebben gehad. Tja, die gaan gewoon hun eigen gang..."

"Straathonden"

Als een jong kind zijn behoefte aan lichamelijke en emotionele geborgenheid on-

pikken zonder zich te binden. En hoe kunnen ze, als ze door zo veel verschillende handen gaan, beheersingspatronen ontwikkelen die passen bij de levensovertuiging van de ouders?

Een moeder zou vooral tijdens de eerste vier levensjaren van haar kind(eren) continu stand-by moeten zijn, vindt hij, omdat ze juist in die jaren een stevig fundament kan leggen. "Gebruik die kans alsjeblieft!" Desnoods zouden diaconieën dit financieel mogelijk moeten maken. Vaders en moeders zijn op dit punt niet uitwisselbaar, vermoedt De Lange. "Daar zou ik wel eens onderzoek naar willen hebben. Maar naar mijn oordeel staat een man over het algemeen 'losser' van kinderen dan een vrouw. Een voorbeeld hiervan? Voor veel mannen is een spontane abortus 'jammer'. Maar vrouwen ervaren hierbij vaak echt een gevoel van existentiële ellende. En als ik naar mezelf kijk: ik heb me er nooit toe kunnen brengen ook maar één poepluier van mijn eigen baby'tjes te verschonen. Huuu, veel te goor! Nee, ik geloof niet in die uitwisselbaarheid."

Bolwerk?

De Lange zou willen dat ouders meer betrokkenheid bij hun kinderen tonen. Hij noemt het 'heel significant' dat veel moderne ouders zich van hun kinderen distantiëren. "Men is zo zakelijk! Ik vind dat de emotionele betrokkenheid van ouders op hun kinderen in veel gevallen nogal minimaal is – ook in orthodox-christelijke gezinnen. Wat wordt er nog samen gedaan? Welke ouder gaat nog met zijn kin-

deren wandelen? En gaan we naar de camping voor onze eigen rust of om met de kinderen bezig te zijn? Het is zo vaak ieder voor zich. Ouders willen hun 'eigen leven' hebben, carrière maken en vooral van heel veel dingen in dit leven genieten. We hóllen maar door... Onze kinderen tot God leiden, heeft niet zo'n prioriteit meer. Maar wat is nu waardevoller dan juist dat?"

Daar komt nog bij dat kinderen het tegenwoordig volgens hem juist van hun ouders moeten hebben. Wat ze buiten het gezin tegenkomen, werkt namelijk niet mee aan een christelijke opvoeding. Beschermende taboes ('dit dóe je niet') zijn uit de samenleving verdwenen. "Het is in deze tijd verrekte moeilijk geworden om kinderen christelijk op te voeden. De wereld is zó onveilig en verleidelijk geworden! Er is weinig meer wat christenouders nog aan anderen over kunnen laten. Hun gezin is vaak nog het enige bolwerk van geloof. Ik durf zelfs te zeggen: zou het moeten zijn... Want we noemen nog maar weinig 'vijandelijk gebied'. We halen zelf heel wat 'vreemde goden' in huis. Waar vind je nog gezinnen waar de kinderen géén tv op hun eigen kamer hebben? Waar worden kinderen nog gestimuleerd om bij hun beroepskeuze op andere dingen te letten dan een hoog salaris? Waar neemt de jeugd nog de tijd om goede christelijke lectuur te lezen? Zijn er nog pubers die het vele geld van hun bijbaantje niet meteen uitgeven, maar het in de gezinspot stoppen of sparen? Waar beheerst de liefde tot God en de naaste het gezinsleven? In hoeveel gezinnen is er 's morgens nog een gemeenschappelijk gebed, zodat de kinderen de dag niet hoeven beginnen zonder de kracht van Gods Geest te vragen om zich te kunnen beheersen in de omgang met de ander? Lees de bijbel en zie dat het bij de Israëlieten misging als ze in goeden doen kwamen. Dit is ook de tragedie waar wij ons in bevinden: het zich in welstand baden, terwijl het geloof weinig fundamenteel wordt. Je kunt zeggen: wij willen gewoon niet anders dan ten onder gaan aan de welvaart. Ik ben niet optimistisch over de toekomst – echt niet!" ●

De redactie kan zich voorstellen dat u behoefte hebt om te reageren op dit interview. Dat kan. Wij nodigen u daarvoor uit. Stuur uw reacties aan: e-mail: aandehand@nedag.nl, of Redactie Aan de Hand, Postbus 321, 3770 AH te Barneveld.